

Økologisk

Kaninhold

Økologisk kaninproduksjon

Laget av: Roger Lie

Foto på side 2 av kaninrasen New Zealand red: Gjengitt med tillatelse fra Olivia Lindhök

Denne veilederen er først og fremst rettet mot de som tenker på å starte økologisk kaninproduksjon, men også for de oppdrettere som ønsker å tilnærme seg mer økologiske metoder, enten det er for virksomhet eller til privat selvforsyning.

1. januar 2022 ble det økologiske regelverket for dyreproduksjon i EU utvidet til å omfatte kanin, noe som i praksis betyr at du som dyreholder har mulighet til å sertifisere kaninene dine som økologiske.

Hvorfor økologisk produksjon?

Økologisk produksjon streber etter langsiktig bærekraftig landbruk, med en balanse mellom planteproduksjon og husdyrhold. Det er å produsere og å høste mat på det lokale ressursgrunnlaget, som i tillegg øker både selvforsyningsgrad og matberedskap. Norsk mat på norske ressurser.

Et sentralt krav til økologisk kaninhold er at dyrene skal kunne utøve høy grad av naturlig atferd, samt oppholde seg mye utendørs med artsfrender. Det meste av kaninføret (minst 70 prosent) skal være produsert på egen gård eller gjennom lokale samarbeid. Mindre gårder uten eget vinterfôr kan også sertifiseres for økologisk kaninproduksjon, ved å inngå en skriftlig samarbeidsavtale med økologiske plantedyrkere i nærheten. For eksempel kan du kjøpe sertifisert fôr fra nabogården, mens de kjøper tilbake plantenæringsstoffer i form av gjødsel.

Ønsket om å legge om til økologisk produksjon er ofte begrunnet i produsentens egen interesse for natur, miljø og dyrevelferd. Det er også stadig økende etterspørsel for økologisk, bærekraftig og gressbasert kjøtt. Kundene som er mulige kjøpere er miljøbevisste forbrukere med ekstra fokus på dyrevelferd, og restauranter med høye krav til råvarer og kvalitet. I Norge er det få produsenter av kaninkjøtt, men med økt fokus på bærekraftig og gressbasert kjøtt kan etterspørselen for kaninkjøtt bli betydelig større enn hva det er i dag, så et samarbeid med lokale aktører kan gi positiv gevinst.

Forskjellen mellom ikke-økologisk og økologisk kaninhold

I praksis er det lite som skiller ikke-økologisk fra økologisk produksjon av kaninkjøtt. Den store forskjellen er at kaninene skal ha tilgang til beite i beitesesongen. I tillegg skal de utenfor beitesesong ha en utendørs luftegård tilknyttet et trekkfritt innendørs oppholdsrom. Luftegården skal være tilgjengelig etter kaninenes eget ønske, eller så lenge vær- og grunnforhold tillater utendørs ferdsel uten at dyrevelferden svekkes. Kaniner er generelt hardføre med hensyn til kulde, så lenge de har riktig kosthold, tørt underlag og mulighet til å søke tilflukt fra vinden.

Selvfølgelig er det kaninoppdrettere som allerede holder kaninene sine på beite om sommeren og har god erfaring med dette. Beiteburene kan med fordel være flyttbare, både fordi kaninene fort beiter ned vegetasjon, men også fordi kaniner holdt i sosiale grupper på samme sted er sårbare med hensyn til parasitter som kan føre til blant annet koksidiøse.

Kaniner er sosiale dyr.

Omlegging til økologisk kaninhold

Start med å **registrere deg hos Debio for sertifisering** før du starter økologisk produksjon. Det er viktig å gjennomgå gårdens og stallens vilkår for ombygging, og hvordan beiteområdet kan planlegges for best mulig utbytte. Norsk Landbruksrådgivning (NLR) tilbyr rådgivning i økologisk produksjon over hele landet. Rådgivning kan fås før, under og etter omlegging til økologisk produksjon. Ta kontakt med NLR for et uforpliktende gårdsbesøk.

Karenstiden for kaniner er tre måneder. I tillegg til å omgjøre kaninholdet, vil landarealet der kaninene beiter også bli omgjort til økologisk. Det tar to år før landarealet kan sertifiseres fullt ut. Men allerede etter ett år kan ditt egenproduserte fôr (såkalt karensfôr) brukes til dyrene dine i en overgangsperiode.

Gjennom karensperioden holdes kaninene i samsvar med reglene for økologisk produksjon. Dersom du allerede har fått godkjent økologisk område (og eventuelt annet økologisk husdyrhold) vil det naturlig nok gå raskere å få sertifisert en økologisk kaninproduksjon.

Innkjøp av dyr

Du bør primært kjøpe økologiske dyr til besetningen din, både i overgangsperioden og etter at produksjonen er sertifisert. I «**Økodatabasen**» vil det være mulig å registrere din kontaktinformasjon for salg av økologiske dyr, så man kan se hvor dette er tilgjengelig. Hvis du ikke finner økologiske dyr som dekker de kvantitative eller kvalitative behovene dine, må det søkes om tillatelse før innkjøp av ikke-økologiske hunndyr og hanndyr for avl. Søknadskjema er på **Debio.no**.

Hvis det ikke er mulig å skaffe økologiske dyr første gang du ønsker å etablere en økologisk husdyrbesetning må følgende kriterier oppfylles:

- 1) De innkjøpte dyrene må være under tre måneder gamle.
- 2) Økologisk fôring og stell starter når dyrene ankommer gården.

Ved fornyelse av en økologisk besetning kan du kjøpe opptil 20% av ikke-økologiske avlshunner, forutsatt at de ikke har født før.

Hvis det planlegges en større utvidelse, endring av rase eller spesialisering, kan det kjøpes opptil 40% ikke-økologiske avlshunner.

For hanndyr er det ingen andelsbegrensning, men det er likevel krav om innvilget tillatelse fra Debio før dyr tas inn i besetningen.

Rasene som er kvalifisert for økologisk produksjon er raser som er anerkjent som sunne og hardføre. De skal kunne utvikle en god vinterpels, ha et godt immunforsvar og ha gode morsegenskaper.

Den opprinnelige (men sjeldne) Norske rasen **Trønderkanin** er bevaringsverdig rase, og kan dermed kjøpes inn uten først å søke om tillatelse, forutsatt at økologiske dyr ikke er tilgjengelig.

Vanlige produksjonsraser er New Zealand red, Californian, Stor sølv, Blå wiener, Hvit land og andre raser i samme størrelsesklasse. Kontrollert kryssavl resulterer ofte i hardføre og velegnede individer for kjøttproduksjon. Strengt tatt kan de aller fleste kaninraser egne seg for økologisk kjøttproduksjon. I Nordisk Kaninstandard er det oppført 64 **kaninraser**.

Trønderkanin. Foto: Juni Rosann Johanssen

Kaninens fôr og beite

Kaniner har et stort behov for fiber for å opprettholde god gastrointestinal funksjon. De trenger også tilgang til gnagemateriale for å holde tennene sunne med riktig tannstilling. Størstedelen av kaninens diett (minst 60%) må bestå av fri tilgang til grovfôr som høy, halm eller beite. Bare en liten andel fôr skal gis i form av kraftfôr. Både grovfôr (eget og innkjøpt) og kraftfôret må være sertifisert økologisk.

Kanin trives med halm som bunnstrø, fiberkilde og som redemateriale for ungene.

Hovedkosten til kaniner er normalt tørt høy av god kvalitet og/eller vegetasjon på beitemark. Med fri tilgang til høy/gress står dette normalt for rundt 80-90% av kostholdet, i tillegg til eventuell supplering med annet ferskt og friskt grøntfôr med høyt fiberinnhold. I praksis er kjøtt fra et normalt kaninhold derfor i stor grad gressbasert.

Den gjennomsnittlige mengden kraftfôr til voksende ungdyr er ca. 20-30 gram per kg per dag. Hunner som dier et ungekull kan gjerne gis det dobbelte av dette, og man må passe på at hun får nok næring til å produsere melk.

Kaninmelken er svært næringsrik, og hunnen taper seg fort i vekt om kostholdet ikke samsvarer med det hun har behov for. Kaninmelken inneholder rundt 12% protein og 13% fett (râmelken inneholder 17% fett).

Dette er mye mer sammenlignet med andre husdyr som storfe og sau, noe som gjør at kaninunger vokser svært raskt de første 6 ukene.

Rent vann skal være tilgjengelig til enhver tid. I løpet av den kalde årstiden må du sørge for å gi kaninene vann minst to ganger om dagen, og i tilstrekkelige mengder til å drikke seg utørst.

I beitesesongen skal kaniner ha tilgang til beite. Du kan holde kaninene i mobile systemer, med jordkontakt gjennom nettingbunn, som flyttes regelmessig for å holde gresset friskt, og ikke forurenset av gjødsel og urin. Alternativt kan du holde kaninene i permanente bygninger med direkte tilgang til beitemark. Har du faste anlegg bør du kunne veksle mellom flere beiteinnhegninger for best mulig bruk i løpet av sesongen.

Beiteinnhegningene må kanskje også rengjøres for å holde smittetrykket nede, og for ikke å kvele vegetasjonen. Hvis bakken ikke kan dekontamineres på annen akseptabel måte, bør du planlegge plasseringen eller utformingen av beiteområdene slik at beiteområdene kan pløyes og sås på nytt om nødvendig, for å holde parasittrykket nede.

Det er forbud mot bruk av produkter som inneholder genmodifiserte organismer (GMO) i økologisk produksjon.

Timotei er ypperlig kaninmat, både friskt og tørket.

Hvert uteområde skal gi kaninene tilgang til både gjemmesteder og hevede plattformer, gjerne spredt ut flere steder, hvor alle kaninene i gruppen kan få plass sammen. Gjerdet skal være høyt nok til å forhindre at kaninene hopper over. Det må også være sikret mot bakken. Både for å forhindre at kaninene graver seg ut, men også for at rovdyr ikke graver seg inn. Kaniner har svært gode forutsetninger for å etablere seg i vill tilstand her til lands, med svært høy risiko for negativ effekt på økosystemet og med stort invasjonspotensiale. Stabile etableringer av forvillede kaniner i kolonier forekommer selv i subarktisk område (f.eks. Fairbanks i Alaska).

Utenfor beitesesongen skal kaninene ha tilgang til en luftegård når vær- og jordforholdene tillater det. Luftegården må ha en form for vegetasjon, eller luftegården kan gi tilgang til det vanlige beiteområdet.

Kaninens behov

Utformingen av boarealet skal gi kaninen et godt miljø der dets naturlige behov er oppfylt. Boarealet skal ha en bekvem, ren og tørr ligge-/hvileplass av tilstrekkelig størrelse, som består av fast dekke uten spalter. Bygningens ventilasjon skal sikre at luftsirkulasjon, støvinnhold, temperatur, relativ fuktighet og gasskonsentrasjoner holdes innenfor grenser som sikrer god dyrevelferd.

Bygninger må ha god naturlig ventilasjon og gi tilgang til dagslys.

Kaniner er sosiale dyr, og en forutsetning for økologisk kaninproduksjon er at de skal holdes i par eller i grupper, med noen få unntak av særskilte dyrevelferdsgrunner. Unntakene er drektige, ammende eller reproduktive hunner, som kan holdes separat om nødvendig.

Avlshanner holdes alltid separat, unntatt under parring.

Vær oppmerksom på at selv om dyr holdes separat i en periode, skal de ha visuell kontakt med andre kaniner.

I kaninens tilholdssted skal den alltid ha tilgang til et gjemmeded, samt en hylle (opphøyd sted) å hoppe opp på. Den totale lengden på boområdet må tillate kaninen å hoppe for å fremme dyrets helse og velvære. Den skal alltid ha tilgang til grovfôr. Benyttes halm som strømateriale, kan dette fungere som en miljøberikelse for kaninen hvor den kan tygge på, rote rundt i og grave i halmen. En annen måte å berike kaninens miljø på er å gi muligheter for førsøking ved ikke alltid å mate kraftfôret i en bolle. For at kaninen skal kunne bruke hele sitt boareal, er det en fordel å plassere vann og grovfôr på en slik måte at det fremmer kaninens bevegelse, for eksempel i ulike deler av boområdet.

Ungdyr i gruppe; med tilgang til beite, forhøyning, gjemmeded og artsfrender.

Avl

Hunnkaninen kan parres første gang fra en alder av minst fem måneder, men noen trenger lenger tid før de er klare for kull. Generelt trenger de større rasene lenger tid enn de mindre. Hannene er litt senere i sin mentale modenhet og bør vente noen måneder til før de går inn i avl. Hunner er normalt kjønnsmodne ved rundt 12-16 ukers alder, mens hannene er noe tidligere. Derfor bør hunner og hanner adskilles før de er kjønnsmodne, for å unngå uønskede kull.

Parring kan foregå alene med en hunn som settes sammen med en hann, eller i grupper der flere hunner går sammen med en hann. Hvis du velger parring i en gruppe, bør hannen bli hos hunnene i 15-20 dager og deretter bli tatt bort.

Drektige hunner bør kunne skilles fra andre hunner og holdes individuelt i løpet av den siste uken av svangerskapet, og det er viktig at hun har tilgang til egen reirkasse og redemateriale i løpet av denne tiden. Hunnen er drektig i rundt 30-31 dager, og rundt siste uken før fødsel begynner hun å bygge et rede av halm eller annet egnet materiale. Hunnen isolerer til slutt reiret med pels som hun napper fra magen, noe hun ofte gjør rett før fødselen. Ungene blir født i pelsreiret, nakne og blinde, og blir der til de er to - tre uker gamle. Hunnen åpner reiret når hun tror ungene kan komme ut, men også for å regulere varmen for ungene. I løpet av tiden ungene er i reiret, dier de én eller to ganger i døgnet.

Kaninhunn med unge på beite.

Kaninunger spiser pellets.

Hunnen skal ha nok plass til å kunne hvile på avstand fra reiret, dette gjøres instinktivt av hunnen for ikke å avsløre reirets plassering for rovdyr. Så snart ungene kommer ut av reiret, begynner de å spise høy og pellets. Økologiske kaniner skal kunne føres med naturlig melk i minst 42 dager, men praksis i Norge er at separasjonen mellom mødre og unger skjer ved 8 ukers alder.

Når det gjelder ungdyr, det vil si kaniner i alderen mellom avvenning og slaktning ved 16 til 20 uker, bør kullene holdes sammen så lenge som mulig. Imidlertid bør de være kjønnsseparert senest ved 12 uker, og denne separasjon kan med fordel skje allerede ved avvenning. Flere kull med unge dyr av samme kjønn kan settes sammen i en gruppe hvis de slippes sammen samtidig.

Kaniner er territorielle og kan være aggressive mot hverandre. Det kan forekomme at enkeltdyr ikke fungerer sammen i gruppe, og disse bør dermed tas ut fortløpende. Det går typisk ut over de kaninene med lavest rang.

Det skal gjennom avl fremmes egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse. I avlen skal det benyttes robuste og hardføre kaniner som er tilpasset utendørsforhold. De skal kunne utvikle en god vinterpels, ha et godt immunforsvar og ha gode morsegenskaper.

Parasitter på beite

Forsøk å alltid slippe de unge dyrene på parasittfritt beite, da unge dyr er de mest følsomme. Slipp dem aldri direkte i innhegninger der de voksne har overvintret. Risikoen med permanente beiteområder er at jorda blir smittet av **koksidier** (en enkeltcellet parasitt av slekten *Eimera*, som kommer i flere varianter som kan infisere kaniner). Koksidier er mest vanlig som hepatisk koksidiose (rammer leveren), noe som forårsaker avmagrede dyr. Noen ganger kan det gi oppblåst buk og en forverring i generell allmenntilstand. En annen variant er tarmkoksidiose. Det er en mer akutt infeksjon og vanligvis bryter ut rundt seks ukers alder med alvorlig diaré, noe som ofte fører til død. Husk at økologiske dyr ikke må behandles forebyggende. Alle tegn på sykdom og alle medisiner må noteres ned og dokumenteres.

Dokumentasjon

Du må holde en ryddig oversikt over dine økologiske dyr. Det skal noteres hendelser som parring, fødsel, slakting, medisiner og beiteutslipp. Regnskap og kvitteringer må kunne fremvises slik at det er mulig å kontrollere innkjøp og salg som knyttes til den økologiske produksjonen.

Du bør også blant annet ha en skriftlig strategi som inkluderer:

1. Rutiner for smittevern og forebyggende helsearbeid i besetningen.
2. Plan for prøvetaking mht. parasitter.
3. Plan for renhold/desinfisering i boområder.
4. Daglige rutiner for stell.
5. Karantenemulighet for kjøpte/syke dyr.
6. Fôravtale (om du ikke produserer eget fôr).
7. Skriftlig rapport om kaninens fôr og fôring.
8. Beiteplanlegging.

All medisiner, vaksiner og eventuell bruk av **homøopatiske** midler skal dokumenteres i journal. Merk at tilbakeholdningstiden etter bruk av preparater alltid er det dobbelte når det gjelder økologiske dyr, og minst 48 timer.

Merking og kontroll

Alle økologisk sertifiserte produkter som selges som økologiske, må være påført **EUs økologiske merke og kontrollorganets kodenummer**. Varer som er produsert eller tilberedt i Norge skal være merket med kodennummeret NO-ØKO-01.

Produksjonen din vil bli inspisert hvert år av sertifiseringsorganet Debio, hvor dere sammen går gjennom arbeidet ditt i løpet av året. Da går man blant annet gjennom dine journaler, rutiner, kvitteringer for innkjøp, samt salg av fôr og dyr. Dyrene, boområder, innhegninger og beite blir også gjennomgått.

EU logoen skal ha et kodenummer i tilknytning til merket

Krav til kunnskap

Har du økologisk kaninproduksjon må du ha nødvendig grunn- og fagkunnskap når det gjelder dyrevelferd og dyreheelse.

Spesifikke plasskrav for økologisk kaninhold

Mattilsynets veileder til økologiforskriften gir god oversikt over spesielle regel for økologisk kaninhold [1]. Denne spesifiserer i §12 at man kan ha maksimalt 10 avlskaniner og 100 slaktekaniner per dekar (1000 m²) økologisk godkjent landareal.

Kravene til innendørsareal for individuelt hold, gruppeoppstalling av avls- eller slaktedyr, samt krav til minste høyde for boområde er regulert i økologiforskriften [2] og EU-forordningene i denne [3][4].

Tabellene på neste side viser minimum gulvareal for kaniners innendørs boområde (ekskludert luftegård), og minimumsareal for beite og luftegårder.

Høyden skal alltid være tilstrekkelig til at alle kaninene kan stå oppreist med ørene hevet.

Innendørsareal

	Innendørsareal for hvileområdet	Innendørsareal for hvileområdet
	Faste hus	Flyttbare hus
Ammende hunn med unger frem til avvenning (per hunn med unger)	Under 6 kg: 0,60 m ² Over 6 kg: 0,72 m ²	Under 6 kg: 0,60 m ² Over 6 kg: 0,72 m ²
Drektige og reproduktive hunner (per hunn med unger)	Under 6 kg: 0,50 m ² Over 6 kg: 0,62 m ²	Under 6 kg: 0,50 m ² Over 6 kg: 0,62 m ²
Slaktekaniner fra avvenning til slakt ⁽¹⁾	0,2 m ²	0,15 m ²
Erstatningskaniner ⁽¹⁾ (fra slutten av oppfetingen til 6 mnd)	0,2 m ²	0,15 m ²
Voksne hanner ⁽¹⁾	0,6 m ² 1,0 m ² dersom hannen mottar hunner for parring	0,6 m ² 1,0 m ² dersom hannen mottar hunner for parring

Minimumsmål for kaniner innendørs: i bur eller binger.

Utendørsareal

	Utendørsareal	Utendørsareal
	(løpegård med vegetasjon, helst beitemark)	
	Faste hus	Flyttbare hus
Ammende hunn med unger frem til avvenning (per hunn med unger)	2,5 m ²	2,5 m ²
Drektige / kjønnsmodne hunner	2,5 m ²	2,5 m ²
Slaktekaniner fra avvenning til slakt ⁽¹⁾	0,5 m ²	0,4 m ²
Erstatningskaniner ⁽¹⁾ (fra slutten av oppfetingen til 6 mnd)	0,5 m ²	0,4 m ²
Voksne hanner ⁽¹⁾	2,5 m ²	2,5 m ²

Minimumsmål for kaniner utendørs: i innhegning, på beite eller i mobile system.

⁽¹⁾ Netto utnyttbart areal per dyr, ikke medregnet plattformer (i m² per dyr).

Mer informasjon

1. På [Mattilsynet sine sider](#) finner du informasjon og EU-regler om økologisk kaninproduksjon. Velg "Veileder for økologisk landbruk" så finner du der spesielle regler for kaninhold.
2. [Forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr m.m. \(økologiforskriften\)](#).
3. [Forordningen \(EU\) 2018/848 til økologiforskriften relevant for kaninhold](#)
4. [Forordningen \(EU\) 2020/464 til økologiforskriften relevant for kaninhold](#)
5. Informasjon om sertifisering av økologisk produksjon: www.debio.no.
6. Norsk Landbruksrådgiving (NLR) tilbyr rådgiving i økologisk produksjon. www.nlr.no
7. Norges Kaninavlsforbund formidler info om alle typer kaninhold, se www.nkf-kanin.no
8. Norges kaninavlsforbunds [veileder om hold av kanin som husdyr](#).
9. Norges kaninavlsforbunds info om [kaniners vekstevne og vekstkurve](#).
10. Norges kaninavlsforbunds brosjyre om [kanin som selvforsyning for privatpersoner](#).
11. Norsk artsliste (Økodatabasen) for sertifiserte dyr, se: [Om Økodatabasen: dyr – Dyr \(okodyr.no\)](#)
12. Svensk database for sertifiserte dyr «Organic X Livestock», se se.organicxlivestock.com.

Norges Kaninavlsforbund

www.nkf-kanin.no

[Kontakt oss her](#)

Publisert av Produksjonsutvalget i NKF

(April 2024)